

En bondes dagbok 1878–1884

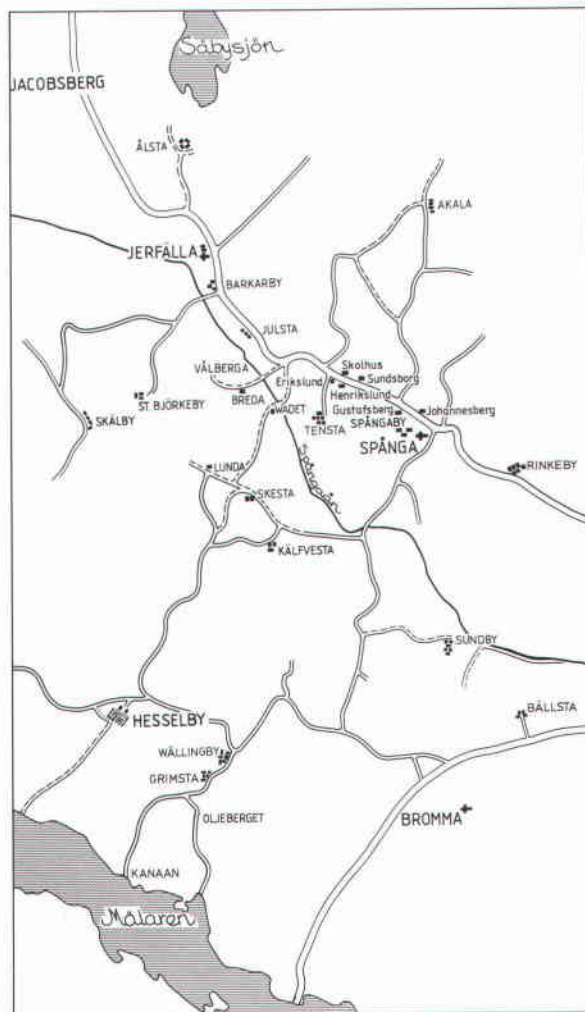
Monica Fredriksson

”År 1878 var det en mild vinter med litet snö samt barmark och ingen kjela i jorden på hela vintern, litet före i mars och tidig vår.” Så inleds en dagbok skriven av Carl Johan Blomberg i Spånga mellan åren 1878 och 1884. Dagboken finns som kopia i stadsmuseets arkiv.

Med tät skrivstil förde Carl Johan Blomberg bok över sitt dagliga liv och arbete på gårdarna Breda och Stora Tensta. När dagboksnoteringarna började var bonden och förre kyrkvärden Carl Johan Blomberg sedan sju år änklings efter Christina Nilsdotter, bördig från Akalla gård. De tre barnen Carl, Sofia och Mathilda var 23, 20 respektive 18 år gamla och bodde hos fadern på Breda gård. De gårdar Carl Johan i övrigt nämner i dagboken ligger nästan alla i grannskapet. Det är Hjulsta, Wade, Spånga by, Akalla, Lunda, Källvesta, Sundby och många fler.

Gårdstomten för Stora Tensta låg där bland annat Hjulstråket nu drar fram. Hjulsta och Breda gårdstomter finns ännu kvar, men alla byggnaderna är rivna. I dalgången mellan gårdarna och intill Wades forna ägor ligger idag ett mycket eftersökt och tätt uppodlat koloniområde.

Vid slutet av 1840-talet hade Carl Johan Blombergs far, änkemannen Jan Petter Blomberg, köpt delar av Breda och Stora Tensta gårdar. Gårdarna

Karta över Spånga socken med omnejd efter Carl Oskar Funck mfl 1846. Upprättad av Monica Fredriksson. Renritning Maria Lipasti 1991. SSM.

*Stora Tensta från S.
Foto Jonas Ferenius
1965. SSM.*

*Kvarteret i fonden
har fått namnet Stora
Tensta efter gården
som en gång låg där.
Foto från SO. Ingrid
Wilken 1991. SSM.*

Den 12de Söndagen efter Trottorsdagen. klart och kall, den 36de tröskan slut, visig
böja rensa den samman, den 37de var till stam med mjölken och 2 tun Korn
och endast 50 öre pundet, rensa väg, den 38de var till stam med tröskan och slut
den 20de rensa väte var till stam med 2 tungor, rotat i feck 5 künnen
37de var till stam med mjölken, mätte upp 1 1/2 tun väte stam slut böja
tröskan vita arter, den 38de slut tröskan vita arterna på söndagen, var
till stam på mjölnaren efter god liten, rensa arter, den 39de Kunnab-
morsdagen, kallt och klart hela vickan den 40de rensa arter var till
Gökönsberg, quarn med 1/2 säckar korn den 41de var till stam med 9
tunnor, Väte feck 1, 10 pundet, jolla och kunnette upp 6 tun väte
32 tun, utfällning 2 tun kall bläst, den 30de tröskan vickan på den 42de rensa
den samman var till stam med 5 tun potatis, den 43de var till stam med mjölken
2 1/2 tun potatis, rensa och mätte upp nere 20 tun vicker kaffa, spränge bort
en tun vid kötttrappan, den 44de tröskan kaffa, slut tröskan för sam-
göra den 45de Söndagen, den 46de var till stam med 2 tun väte
feck 1 1/2 öre pundet var till stam där ut läshalm af fjöringarna, den 47de
var till stam med mjölken och 2 tun väte, velta upp stam vid Breca ätten
den 48de var vid Breca och lagin bottnen i Lärugården, valn och joser ladan
den 49de snöga och baste om natten och hella dagen stormade, röjde ut vana
kunnabmors Breca, var till stam korn, quarn med 1 tun Väte 5 tun väg blanda
stam potatis, var till stam korn med 2 tun blanda, den 50de var till
Fugktor och korn på ischep, hönny, Flyman, Calle var till stam med mjölken
rensa kaffa den 51de 2 öre gör omål, tungt veder men temmeligen
kallt, den 52de fast tillaga söndagen den 53de var till stam med 2 1/2 tun potatis
feck 6 kronor, tunnare böja kjöra ut godsk till beskjött med böja, var
till Akalla skog efter 2 last skatar, den 24de böja kjöra godsk till Breca
~~stam~~ 2 last var till Akalla skog efter 2 last skatar, kjörde ut godsk
på tjmatjöväl vid trunsta var till stam med mjölken fettedagen en
värk storm, den 25de böja kjöra ut godsk till Breca pluggan 2 1 last
den 26de kjörde ut på Breca bräcan, 22 last jagvar till stam och kjörde
ut på Breca, för 350 kronor, den 27de var till stam med mjölken
stam potatis feck 8 kronor, jäga i kull och kjörde stam 6 1/2 last timmer

brukades från 1850-talet av hans äldsta barn. Under senare år står Carl Johan som ensam brukare och syskonen bor då på Stora Tensta i olika hus.

Väderlek och vägar

Årets mest intensiva tider i jordbruket är i dagboken väl beskrivna, sannolikt med tanke på att det för det nästkommande året var viktigt att veta hur mycket som skulle sås och hur stor avkastning som varje åker gav. Även vilken väderlek som rådde omtalas ofta och speglar en bondes stora beroende av väder och vind. Sådden fick inte torka bort i solen och skörden inte ruttna i regnet. "Regna hela dagen. Det största vattenflöde som någonsin varit under denna årstid så att

halva Storängen stod under vatten", står det att läsa den 13 september 1881. Men inte heller under våren och försommaren var det alltid till gagn för jordbruket med för mycket regn och kyla. Annandag påsk den 18 april 1881 var det "starkt vattenflöde på ängarna och våra källare". Och ett par dagar senare "föll så mycket snö med storm så att Stora Landsvägen vart ofarbar", men den 26 april var det "en varm och klar dag med blåst så att snön smälte igen och vattnet kom med så stor fart att det steg över vägarna vid Breda också". Det var dock inte vår på riktigt ännu, utan den 28 april står det "börja snöa igen rätt duktigt hela dagen". Sedan kom andra viktiga händelser emellan med dubbelbröllop för de båda dottrarna och vädret nämns i fortsättningen endast i förbigående.

På kuskbocken på en gammal korgsläde från Stora Tensta sitter Gustaf Lundquist, barnbarn till Vilhelm Blomberg. Mannen i släden är okänd. I bakgrunden Tensta gårdssmedja. Foto Thure Lundquist, 1930-talet. I privat ägo.

Mangårdsbyggnaden på Stora Tensta byggd på 1890-talet. Efter Carl Johan Blombergs död 1897 bodde dottern Sofia gift med Reinhold Wallin där. Bakom ligger de hus som Carl Johans syskon bodde i. Från vänster, i parstuga

(skymd) bodde Vilhelm Blomberg med sin stora familj, i enkelstugan Stina-Lotta gift med Mats Lundell och i parstugan längst till höger bodde äldsta systern Josefina Sofia. Foto i privat ägo.

Sommarens åskväder omtalas några gånger. Den 10 juni 1879 slog blixten ner och brände upp ett stall vid Bällsta och den 3 juli sommaren därpå slog den ned i Lunda båtsmansladugård.

Under vintern var det av stor vikt vilket före som råde. Var det lämpligare att spänna hästen för släden än att köra med häst och vagn? Den 24 december 1880 "Så var det julafton igen och ett galant före och väder" och julafton 1883 "Var till stan med mjölken och äpplen fick 1 kro kappen, flinkföre". Även vägarna måste vara i gott skick. Den 21 mars 1881 "Var till Jerva efter grus och körde till vägloten på

Stora Landsvägen, ett skjantilt före igen" och flera gånger senare var han med grus till Lilla vägen, till Sockenvägen och rustade den, lagade utfartsvägen från Tensta och i mars och april 1883 kördes flera lass grus från Silverdal och Häradsvägen grusades.

För mycket snö och stormar försvårade också framkomligheten och fordrade stora arbetsinsatser. Den 11 februari 1881 var det ett förfärligt yrväder med storm så att man dagen därpå endast satt inne och rensade bönor. Men nästa dag var alle man ute och skottade snö så "att folk med stor nöd kunde leta sig fram med sina mjölklass, ty Bantågen var insnöade i

flera dagar". Järnvägen kom till Spånga vid mitten av 1870-talet och anlades i dalgången som skilde gårdarna Breda och Stora Tensta åt. Spångaån, som rann i dalen och en gång för längesen hade utgjort en långsmal vik av Mälaren, korsades på ett ställe av järnvägen. Carl Johan beskriver hur man vid stortvätt på Breda någon gång for till järnvägstrumman med byket och klappade kläder där.

Syskonen på Stora Tensta

Carl Johans båda systrar och yngre bror bodde sedan 1850-talet på Stora Tensta. Hans tre år yngre syster Stina-Lotta var gift med Mats Lundell, medan den tre år äldre systemen Josefina Sofia förblev ogift i hela sitt liv. De fick ofta hjälp av Carl Johan med att sätta potatis, köra ut gödsel och någon gång med att hugga ved. "Sådde lite kapulasinsärter åt faster Fia. Lite vita ärter åt farbror Lundell på byskiftet." Systrarna avled båda år 1885. Mats Lundell levde till 1894 och bodde hela tiden kvar på Stora Tensta. Boningshuset

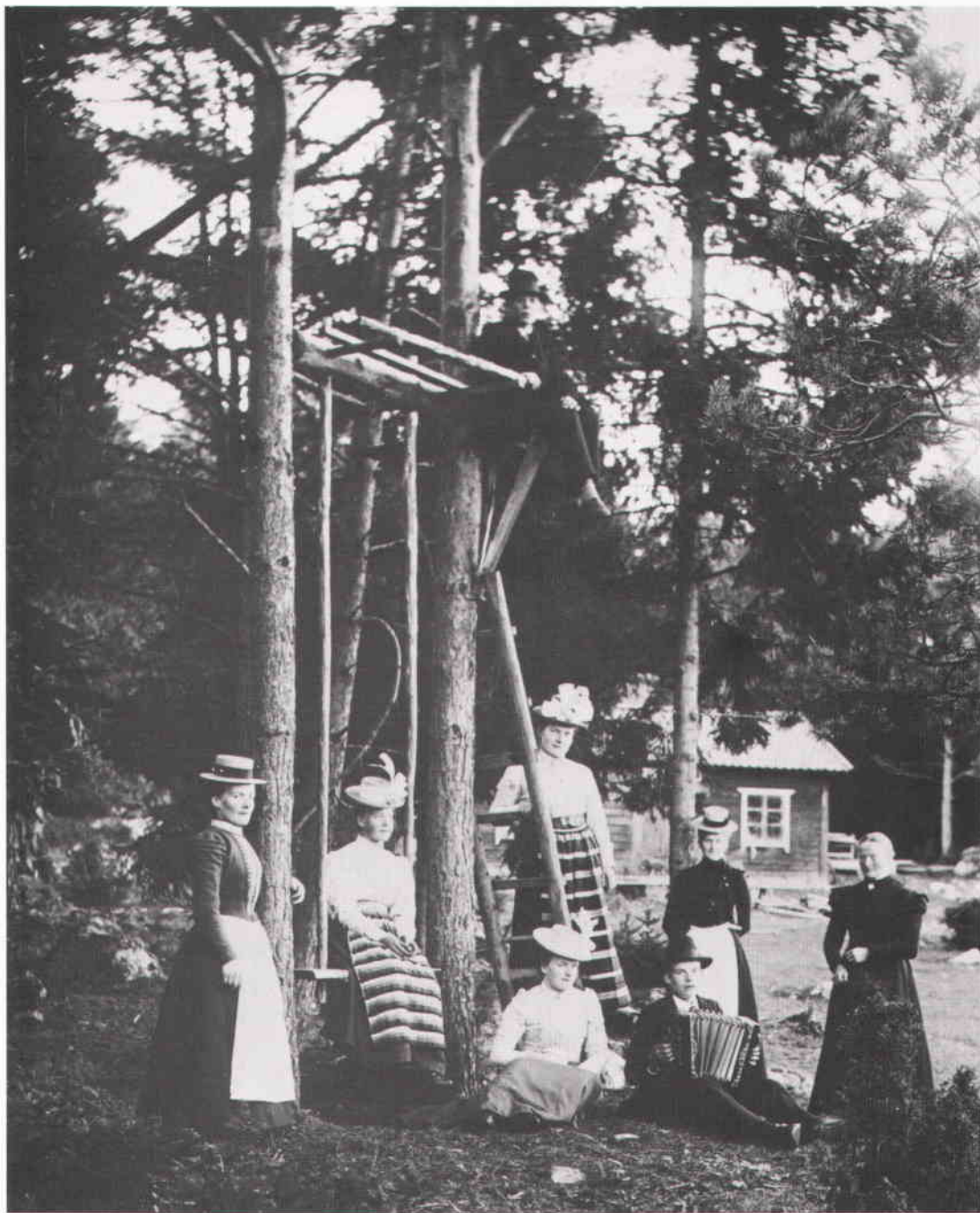
kallades långt in på 1900-talet för "Matses". Ville var Carl Johans åtta år yngre bror med dopnamnet Vilhelm. Han gifte sig 1873, fyrtiofem år gammal, med Lovisa Ingeborg Lundquist som då var tjugotvå år. Hon var yngsta dotter till sockenskräddaren Erik Lundquist på Henrikslund. Vilhelm och Ingeborg bodde i den ena parstugan på Stora Tensta. De fick åtta barn i tät följd. Vilhelm avled 1896 och sonen Frans, som förblev ogift, drev därefter tillsammans med modern och yngsta systemen Jenny ett litet jordbruk.

Bygga hus och reparera

Carl Johan byggde ständigt och reparerade på gårdarna. Stall och ladugård i Tensta började byggas sommaren 1878 med att grunden lades. Sommaren därpå for man till stan och köpte bräder, lade in underlag och panelade i stall och ladugård, lade tegel på taken och smidde gångjärn och hakar i gårdssmedjan på Stora Tensta.

*Västra parstugan
i Stora Tensta från S
där Wilhelm och Inge-
borg Blomberg bodde
med familjen.
Foto Göran Fredriks-
son 1966. SSM.*

Vilhelm Blombergs barn i stora gungan på Tensta. Fru Tekla, Jenny, Anna (sittande), Matilda och med dragspelet troligen sonen Carl. Längst till höger deras mor Ingeborg Blomberg. Personerna fö är okända. I bakgrunden syns gårdens smedja. Foto i privat ägo.

Carl Johan började sedan reparera stugan i Tensta med att lägga om takteglet. Sommaren 1880 fortsatte han att rusta och flyttade ut sakerna ur stugan, reparerade golv och lade in nya underlag och golv. Murare Abrahamsson kom i september och rev kakelugnen och Carl Johan körde hem sand och lera, köpte tegel, rör, gips, trä och spik och började att rappa stugan. Den månaden rev han också upp innertaket, lade om och fyllde på det. Han tog upp golvet i förstugan och köpte "2 tolfte plank a 11 kr per tolfte". Reparationerna avslutades för den här gången med att förstugan tapetserades.

Den 3 oktober 1880 flyttade Carl Johan till Stora Tensta. Kvar på Breda bodde hans tre barn. Enligt husförhörslängder bodde hos Blombergs på Breda också sedan tre år Reinhold Wallin med hustru och deras två barn Johan Reinhold och Josefina Bernardina.

Byggnationerna på Tensta fortsatte i oktober med att man högg och körde timmerstockar till vattenledningen, for till station och hämtade pumpmakarn, var till Akalla skog efter 3 st pumpstockar, började borringen och rensade rännan. Carl Johan beskriver dag för dag hur han smider ringar och gör pump till stockarna, tillverkar tak till de båda brunnarna, lägger in stockarna till vattenledningen, sätter in och avprovar pumpen. Den dagen han började fylla med blålera snöade det, så de körde lera på kälkar. De lade sedan in stockar för vattenledningen till stallet och satte ner en pump i timmerbrunnen, for till stan efter plank till ladugården och lade golv vid pumpen. Den 13 november åkte Carl Johan till pumpmakarn med potatis, som troligtvis utgjorde betalning för utfört arbete. Men nybyggena och reparationerna fortsatte med olika hus på gårdarna. Tre dagar efter det att vattenledningen var klar lade de grunden till svinhuset.

Bröllop på Breda

Carl Johan bodde nu ensam i Tensta och hans båda döttrar stod i begrepp att bilda egna familjer. Förbe-

redelserna för flickornas bröllop påbörjades i april 1881 och Carl Johan skriver i dagboken "var till prästgården och tog ut lysning åt båda döttrarna". Denna kalla vår rustades det sedan för bröllop på Breda gård mellan Sofia och Johan Reinhold Wallin samt Mathilda och Carl Gustaf Carlsson. Carl Carlsson var från Hjulsta, där hans far bonden Carl Gustaf Carlsson med hustrun Charlotta ägde och brukade en av gårdarna, kallad nedergården. Carl hade två systrar och två bröder. Han kallas i dagboken kort och gott för Carlsson, antagligen för att inte blandas ihop med Carl Johans egen son Carl.

Carl Johan styrde och ställde för sina barns bästa och förefaller ha varit en omtänksam och ansvarsfull far. I april "rustade man om varjehanda" vid Breda. Bord och kommod målades, vindskammaren tapetserades och Carl Johan och flickorna for till stan och handlade. Han var i Barkarby på auktion och en dag for han till Johannesberg efter nya sängar. Det låg en smedja vid Johannesberg där smeden Frans Lundström var verksam. Kanske var det han som hade gjort sängarna. Den 19 april hände något som kunde ha stoppat hela bröllopsfirandet. Det står "för övrigt högg Carlsson sig i foten". Men fotskadan var antagligen inte allvarlig och nämns inte vidare. Nästa dag fick de annat att tänka på. Det var den dagen det föll så mycket snö att Stora Landsvägen blev ofarbar.

I maj fortsatte bestyren. Två grisar slaktades, sex stolsdynor kläddes om och ett par dagar före vigseln var fyra man till stan och handlade till bröllopet. Den 6 maj 1881 "Vigdes båda flickorna, halvklart väder regna litet mot kvällen".

Bröllopsfesten hölls på Breda gård. Det var ett stortstättligt bröllop med många bröllopgäster inbjudna, såväl släkt som vänner och festligheterna pågick i flera dagar. Döttrarna var klädda i slöja och krämfärgade brudklänningar med mycket spets.

Dagen efter vigseln har Carl Johan antecknat "också en festdag", den tredje dagen "också en stök-dag med flyttning mot kvällen till Thensta igen" samt

Hjulsta gård från SO. Foto Henrik Ahnlund 1957. SSM.

den fjärde dagen ”var till stan och grannars med lån-saker en kall blåst”.

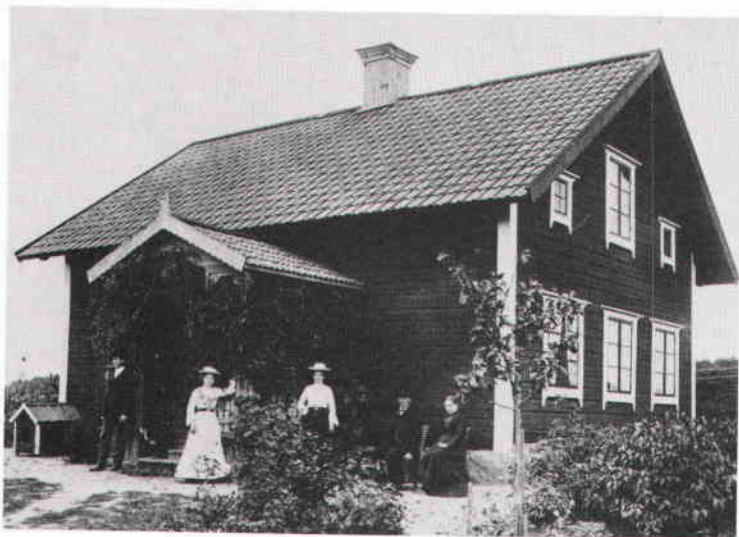
Festligheterna var sedan definitivt över och allt återgick till det vardagliga. Döttrarna bodde kvar på Breda gård, nu tillsammans med sina män. Mågarna Johan Reinhold Wallin och Carl Gustaf Carlsson arbetade sedan en tid tillbaka hos Carl Johan i jord-bruket.

Carl Johans två döttrar väntade barn så gott som samtidigt och i slutet av mars 1882 skriver en stolt

morfar i dagboken ”Blev min dotter Mathilda lyckligt förlöst med en välskapt dotter”.

Men ett par veckor senare kan vi skönja hans stora oro och medkänsla för sin andra dotter, när han skriver ”en mycket svår förlossning för min dotter Sofia med en dödfödd dotter”. Några dagar senare grävde han graven åt den lilla flickan och nästa dag, den 16 april, begravdes hon.

Den 23 april döptes Carlssons och Mathildas dotter och erhöll namnet Hilma Charlotta.

Carl Johan Blombergs dotter Matilda Carlsson sitter tillsammans med maken Carl Gustaf framför Hjulsta övergård. Bredvid står döttrarna Hilma och Mimmi (i mörk kjol) och längst till vänster kusinen Arvid Wallin från Stora Tensta. Foto i privat ägo.

I augusti samma år köpte Carl Johan en barnvagn för 3 kronor på Frölunda auktion. Den skulle nog lilla Hilma ligga i.

Den 25 januari 1882 hade Carl Johan köpt "Julsta Uppgård" och i april året därpå flyttade Mathilda och hennes Carlsson till Hjulsta. Frammot hösten började man reparera på gården och Carl Johan styrde och ställde för sin dotter och hennes familj. Han byggde nytt kabinett, som avträdet litet finare kallades och före jul 1883 målades väggarna om i "Julstastugan" och kammaren tapetserades och ett par dagar före julafton målades dörrar och foder i stugan. Mangårdsbyggnaderna på både Hjulsta nedergård och övergård byggdes några år senare och Mathilda och Carlsson flyttade då in där. Deras gamla hus användes därefter som bagarstuga.

Hjulsta övergård. Carl Johan Blombergs barnbarn Mimmi Carlsson och hennes systerdotter Svea Jansson. Huset till vänster är den ursprungliga "Julstastugan" där Matilda och Carl Gustav Carlsson flyttade in. Senare användes den som bagarstuga. Foto i privat ägo.

Jul- och nyårsfirande

Inför julen på gården ordnades det om med varje-handa och julbestyren är kortfattat och likartat beskrivna i dagboken under åren. 1882 års jultid inleddes med att man tröskade och for till kvarnen och malde. Under ett par dagar i början av december slaktades två svin och fläsket saltades. Senare körde man tvättsaker till Breda för storbyk, rustade och fejade i husen, lagade redskap, stövlar, förskinn och seldon. Carl Johan for till Lansnora kvarn efter gröpe och skodde hästen. I slutet av månaden högg han julgranar och for till barnhuset med några stycken. Ett par dagar före jul var så allesammans till stan med julgranar. När julafton närmade sig blev det dåligt före i Stockholm, men på själva julafton frös det litet om natten och snöade på dagen så att det blev bra före igen för färden till stan med mjölken.

På juldagen var allesammans till kyrkan i fint julföre. Slädfärden gick tidigt på morgonen till Spånga kyrka. Hur annandagen förlöpte förtäljer inte Carl Johan, men sannolikt rådde det en stilla julefrid. Men efter juldagarna gick det för sig att släppa litet på fromheten. Den 27 december står det kort och gott "Spela kort".

Varje år for Carl Johan någon av dagarna före nyår till kommunal- och kyrkostämma och något år har han skrivit "var på kommunalstämma, tog hem några gubbar med mej".

Dagboken avslutades den sista december årligen med orden "Gud ske tack och lof för det förflutna året. Gud give oss lycka och välsignelse till ett Gott Nytt År".

Hästköp

När Carl Johan skulle köpa en ny häst, förhastade han sig inte. Han skriver i dagboken i oktober 1881 att han provkörde en ny häst, senare att han tog hem hästen Blackan, provkörde igen och att han den 21

oktober köpte hästen Freja för 350 kronor och sålde Svartan för 40. Ett par dagar därefter var han ute och körde Freja och tyckte att det gick rätt bra. Hon fick snart dra släden till Jakobsbergs kvarn och köra mjölken till stan.

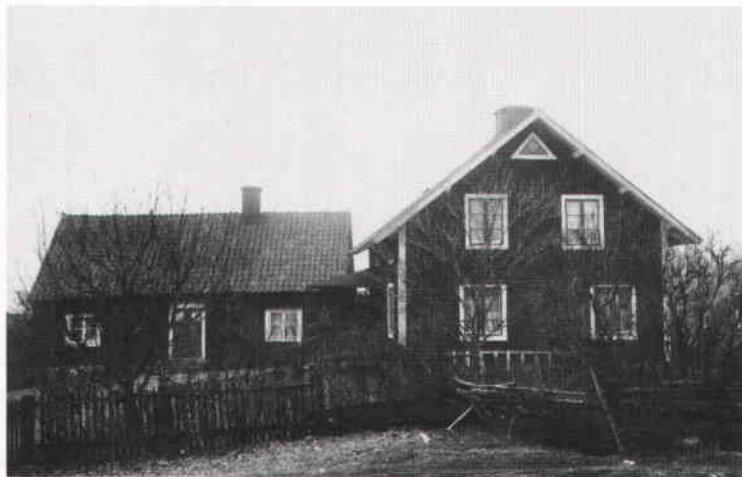
Efter döttrarnas giftermål var nog Carl Johan inte längre ensam om sina beslut för han använder oftare ordet vi. I april 1883 köpte de en ny häst för 400 kronor. En vecka efter detta köp planerade de att skaffa sig ännu en häst och tog hem en på prov, men lämnade igen den dagen därpå. Ännu en gång i april står det "skulle köpa häst, men vart ej något av".

Umgänge med släkt och vänner

Familjen umgicks med släkten på Akalla gård där Carl Johans hustru hade växt upp. Man for till moster Sundström på Akalla och ibland kom hon till Breda eller Tensta och hälsade på. Barnens moster Anna Charlotta Sundström var änka efter Anders Sundström efter bara fyra års äktenskap och tre barn. Hon hade övertagit gården sedan fadern Nils Nilsson avlidit och senare var det hennes dotter Anna Sofia, gift med August Lindberg, som brukade den. Anna Charlotta Sundströms yngsta dotter Maria Vilhelmina var gift med organisten Carl August Winquist. De flyttade 1885 till Akalla från sockenstugan där de hade bott tills Winquist avgick som organist.

Även med den andra gården på Akalla umgicks man. När Carl Johan skriver "var till Akalla och firade Nils och hade rätt roligt" så var det nog Johan Niklas Jansson som firades. Carl Johan noterar den 13 januari 1883 "var till Janssons på Akalla och firade silverbröllop, 6 man högt", och avser sannolikt också då ett kalas hos Johan Niklas Jansson och hans maka Josefina Åberg. Enligt husförhörslängderna gifte de sig i mars 1857, men kanske sköt man upp silverbröllopsfestligheterna avsiktligt till den stora festmånaden januari.

I januari hjälpte Carl Johan även till med förbere-

Henrikslund från S. Foto Roland Odlander 1965. SSM.

"Lindbergska gården" Akalla. Här växte Carl Johan Blombergs hustru Christina Nilsson upp. Foto i privat ägo.

delserna till Hjulstadansen och var sedan med på dansnöje vid Hjulsta i två helger. Efter nyårsbal på Akalla 1884 var det bal igen den 20 januari, nu hos "grannars Carlssons" på Lilla Tensta.

Carl Johan besöktes ibland av grannen snickare Nils Gustaf Söderberg på Gustafsberg. Familjen umgicks också med folk på gårdar som låg längre bort. Flera gånger for de till Ålsta och hälsade på eller var där på barndop. De reste även ett par gånger till Källvesta på bröllop och barndop. Carl Johan var på besök på Sundby och den 21 maj 1881 var han till Ulriksdal på en fest för herr Waller på Sundby.

Döttrarna betydde mycket för Carl Johan. Han talar i dagboken ofta om vad de gör och använder smeknamnen Fiken och Tilda. När han själv "lekte slut på julen" hos skollärare Stålhös, var Fiken och Tilda hos Tibblins på Erikslund.

Husen Erikslund och Henrikslund låg strax intill varandra vid Stora Landsvägen mot Enköping. Där bodde under årens lopp olika hantverkare. Carl Johan hade själv vuxit upp på Henrikslund, tills han var i tjuugoårsåldern. Familjen flyttade då till Erikslund där Carl Johan bodde tills han som trettioårig man gifte sig år 1850. Hans far, skomakare Jan Petter Blomberg, bodde kvar på Erikslund till sin död 1852 och därefter tog skomakaren Carl Adolf Tibblin över.

Socknens skollärare

Carl Johan Blomberg sammanträffade då och då under 1884 med skollärare Carl Johan Fredrik Stålhös, vilken samma år avgick från sin tjänst. Stålhös, som efter studenten vid Växjö gymnasium tagit filosofie magister examen vid Uppsala universitet, hade sedan 1854 undervisat barn från Spånga och Järfälla socknar i Hjulstaskolan. Den låg vid Stora Landsvägen mitt emot Erikslund och lades ned som skola när undervisningen år 1873 flyttades över till den nybyggda Kyrkskolan där Stålhös fortsatte som

lärare. Förutom den ordinarie undervisningen lärde han ut gymnastik, sång och trädgårdsskötsel och hade inrättat ett växthus och en plantskola vid Hjulstaskolan. Folkskoleinspektionen delade under flera år ut premier till Stålhös för hans insatser.

Stålhös var för sockenborna en allt i allo som skötte bouppteckningar, upprättade testamenten, förde processer åt bönderna och vid behov hjälpte dem med deras räkenskaper. Han utgjorde över huvud taget ett färgstarkt inslag i socknen.

Carl Johan Blomberg var flera gånger på fest i skolhuset eller "sällskapade" med Stålhös över ett glas. I dagboken står det "var till Stålhös på en tuting" eller "var hos Stålhös och lekte slut på julen". Vid midsommar var Carl Johan, efter att på dagen ha varit till Sundbyberg med löv, hos Stålhös på kvällen.

Kommunala förrättningar och andra uppdrag

Bönderna i socknen hade många kommunala och allmänna uppdrag. De var bland annat för soldattorpens försörjning indelade i rotar. Carl Johan for nästan varje år i maj på bevillningsberedningskommitté, omväxlande under åren i Sundby och Hässelby. Skolläraren, organisten, klockaren, soldaten och flera andra hade sin försörjning av socknen och fick sina löner delvis i natura. Den 10 december 1883 skriver Carl Johan i dagboken "var till Winquist med dess lön 60 kannor råg Contanta penningar 1 k 50 öre".

På torpet Oljeberget på Grimsta ägor bodde och verkade båtsman nr 44 Flyman. Han hette alltid Flyman, för namnet följde med båtsmanstorpet. År 1882 avled Anders Gustav (Bellman) Flyman och Carl Johan beskriver i dagboken hur en ny soldat installerades på torpet. Den 17 februari 1882 var Carl Johan till "Doctor och kompanichef med ny Flyman" och den 2 april samma år gick man i båtsmansroten, vilket nog innebar att han tog upp avgifter av rotebönderna för soldatens försörjning. I slutet av sommaren var

Erikslund från SO. Foto Roland Odlander 1966. SSM.

det dags att se hur den nye soldaten och hans familj hade det och man "var till Flymans på syn".

Huset ansågs då tydligen i behov av upprustning, för sommaren därpå började reparationerna. Den 21 juni for tre man till Oljeberget med dörrar och fönster och rustade där i 3–4 dagar. Strax efter midsommar körde tre man dit kalk, tjära, rödfärg och "redskap till dito". Slutligen den 2 juli var Carl Johan till Oljeberget och hjälpte muraren.

Ansvaret för båtsmanstorpets underhåll var över för den här gången och avslutades med eftersyn på Oljeberget strax före jul 1883.

I Spånga socken fanns det ännu ingen sjukstuga, så när Carl Johan den 10 maj 1879 "var till kurhuset med änkan Pettersson från fattighuset" bör det ha varit till Serafimerlasarettet i Stockholm som de for. I fattighuset bodde vid den här tiden ett femtiotal personer. Flera var änkor och om de hade minderåriga barn så bodde dessa också där.

Många andra fick också hjälp av Carl Johan ibland kanske som betalning för utfört arbete eller annat. Han hjälpte flera gånger Tibblin att köra hem från allmänningen, han for till skomakare Carl Wilhelm Berg på Sundsborg med ett lass råghalm, var till Wade med ved eller också sådde han lite ärter åt "madam" Beckman, änka efter slaktare Frans Beckman på Tensta ägor.

Större evenemang

Carl Johans dagbok handlar mestadels om livet i Spånga och grannsocknarna, men några gånger skriver han om mer officiella händelser. Den 24 april 1880 står det "sladda och körde om landena samt tog upp gamla buskar och planterade unga i trädgårdstäppan, mulet väder med regn, hagel och åska. Samma dag Nordenskiöldsfesten". Upptäcktsresanden Adolf Nordenskiöld återvände till Stockholm med fartyget Vega från en strapatsrik nordostfärd och ett triumftåg genom Europa. Hela Stockholm var ute och firade och hade målat, spikat, satt upp jättekandelabrar, lagt ut festmattor och hissat festflaggor. Om Carl Johan själv var i Stockholm och celebrerade är oklart. Så är det också vad gäller den 1 oktober 1881 för då skriver han "Körde in 17 lass korn från Lillängen, 10 lass blandsäd från Storängen f.ö. gjorde Prinsessan Viktoria sitt första inträde till Stockholm och mottogs med stor festlighet, vackert väder denna vecka". Prinsessan Viktoria av Baden hade gift sig med kronprins Gustaf i september och anlände till Sverige den 1 oktober. Hon steg iland på Riddarholmen där en ståtlig mottagningspaviljong var upprest. Brudparet for i kortege genom festdekorerade gator till Stockholms slott. Dagen till ära hade stockholmarna ledigt från sina arbeten för att fira och på kvällen kunde de titta på ett fyrverkeri som brändes av från Blasieholmen. Ett par andra minneshögtider som Carl Johan nämner är Gustav Adolfdagen den 6 november 1882 och en högmässogudstjänst i kyrkan

den 10 november 1883 till firande av fyrahundraårsminnet av Martin Luthers födelse.

De sista noteringarna

Den 17 november 1884 skriver Carl Johan på det sista bevarade dagboksbladet "var till qvarn med 3 tun blandsäd, en tunna dito åt Stålhös 10 kro, 1/2 tun åt mjölnarn 5 k, plöjde med 5 par, mulet väder med litet blåst". Detta ger intryck av att inte vara de sista anteckningarna, utan istället har kanske några sidor under årens lopp förkommit. Carl Johan är här fortfarande i full verksamhet.

Tretton år efter dagbokens sista notering avlider Carl Johan Blomberg 77 år gammal år 1897. Han hade i slutet av 1880-talet sålt Breda gård och därefter brukat Hjulsta övergård och Stora Tensta i sambruk. Inte förrän år 1916 skedde bodelningen efter hemmansägaren Carl Johan Blomberg.

På 1960-talet försvann de sista resterna av bondebygden. Till den täta höghusbebyggelse som då uppfördes, flyttade mycket folk, många med anor från andra jordbrukskulturer i sydeuropa, Asien och Afrika.

KÄLLOR

Otryckta källor

Stockholms stadsarkiv:

Kyrkböcker Spånga socken

Muntliga uppgifter

Ingrid Johansson, Spånga, dotterdotter till Hilma Carlsson, Hjulsta.

Greta Nilsson, Årsta, dotterdotter till Vilhelm Blomberg, Tensta.

Tryckta källor och litteratur

Ankarberg, K., Spångas kommunalhistoria. (Spånga sockens historia. 1967).

Lundin, C., Nya Stockholm. 1890.